

Jak požádat o invalidní důchod

Co je invalidní důchod?

Invalidní důchod je jedna z dávek českého důchodového systému. **Nejde o dávku za samotnou diagnózu, nýbrž se posuzuje dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav a jeho dopad na pracovní schopnost, tedy do jaké míry zdravotní komplikace znemožňují žadateli vykonávat výdělečnou činnost.**

Výdělečnou činností se rozumí práce vykonávaná za mzdu, plat nebo jinou odměnu, ať už v zaměstnání nebo při podnikání. Nemusí přitom jít o stejnou činnost, kterou člověk vykonával před propuknutím onemocnění. Při posuzování se zohledňuje i možnost vykonávat jinou práci odpovídající jeho zdravotnímu stavu, schopnostem, kvalifikaci a zkušenostem.

Za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se považuje stav, který podle poznatků lékařské vědy trvá nebo má trvat déle než jeden rok. Invalidita vzniká tehdy, když kvůli tomuto stavu poklesne pracovní schopnost nejméně o **35%**.

Stupeň invalidity	Pokles pracovní schopnosti
První stupeň	35 až 49 %
Druhý stupeň	50 až 69 %
Třetí stupeň	70 % a více

Při posuzování se nehodnotí jen název nemoci. Hodnotí se také stabilita zdravotního stavu, možnost přizpůsobení se, možnost jiné práce, kvalifikace, dosavadní profese a využití zachované pracovní schopnosti.

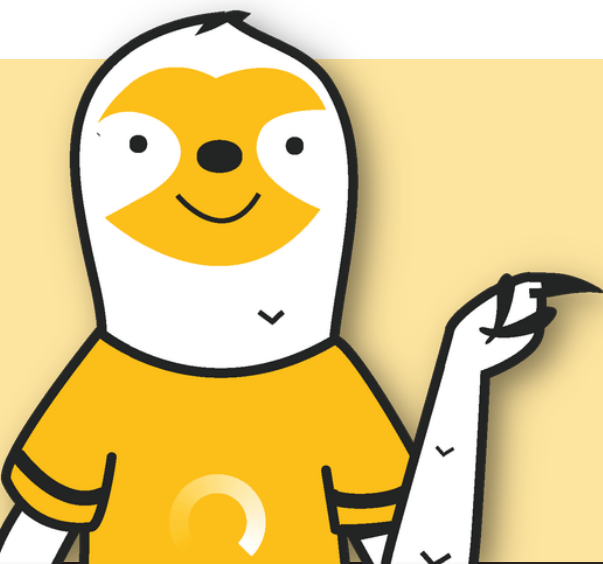
Jak se podává žádost o invalidní důchod?

Žádost o invalidní důchod lze podat **osobně na Územní správě sociálního zabezpečení** (v Praze na Pražskou správu sociálního zabezpečení a v Brně na Městskou správu sociálního zabezpečení). Lze ji podat také **elektronicky přes ePortál ČSSZ s elektronickou identifikací** (identita občana). V některých situacích může žádost podat zástupce nebo rodinný příslušník, pokud zdravotní stav žadající osobě neumožňuje žádost podat osobně a jsou splněny požadované podmínky.

O podání žádosti nerozhoduje praktický ani ošetřující lékař. Žádost se vždy podává z iniciativy nemocného, nikoliv lékaře.

Před osobním podáním je vhodné se online objednat na konkrétní termín na daném pracovišti. Sepsání žádosti může trvat delší dobu, protože se řeší osobní údaje, doby pojištění, výdělečná činnost, náhradní doby a způsob výplaty.

U online žádosti lze po odeslání doplňovat další přílohy přes ePortál ČSSZ. Aktuální lékařské nálezy je vhodné dodat co nejdříve, aby je mohl IPZS použít při posouzení zdravotního stavu.

U těžšího ME/CFS je vhodné plánovat podání tak, aby samotná cesta a jednání nezpůsobily výrazné zhoršení. Pomoci může elektronické podání, objednání na konkrétní čas, doprovod nebo zastoupení podle pravidel ČSSZ.

Příprava před podáním žádosti

Dobrá příprava žádosti je u ME/CFS obzvlášť důležitá zejména proto, že **nemoc není v příloze vyhlášky o posuzování invalidity uvedena jako samostatná položka**. To ale neznamena, že nemůže být důvodem přiznání invalidity. **Posudkové hodnocení se proto opírá hlavně o konkrétní funkční dopady onemocnění na pracovní schopnost**. Zároveň ME/CFS často kolísá a její projevy nemusí být při krátkém vyšetření zjevné. Nestačí proto uvést pouze diagnózu, ale je potřeba co nejpresněji doložit, jak nemoc omezuje schopnost pracovat, udržet pravidelnost, zvládat zátěž, cestování, soustředění i následné zotavení.

Co připravit?	Proč je to důležité?
Aktuální lékařské zprávy	Ukazují současný stav, ne jen starší diagnózu.
Zprávy od odborných lékařů	Mohou doložit neurologické, interní, kardiologické, spánkové, rehabilitační nebo psychiatrické souvislosti.
Popis běžného dne a následků zátěže	Pomáhá ukázat reálnou pracovní kapacitu a potřebu zotavení.
Doklady o pojištění	Bez potřebné doby pojištění nemusí vzniknout nárok na důchod ani při uznané invaliditě.
Profesní historie	Posudek hodnotí pracovní schopnost ve vztahu ke kvalifikaci, praxi a možnostem pracovního uplatnění.

Poklesem pracovní schopnosti se rozumí snížení schopnosti vydělávat si práci ve srovnání s dobou před vznikem dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.

Lékařské podklady

Lékařské zprávy mají popsat nejen diagnózu, ale také funkční omezení. **U ME/CFS bývá rizikem, že zpráva obsahuje pouze stručné konstatování diagnózy a chybí popis, co nemoc znamená pro práci a běžné fungování.** V podkladech pomáhá popis nejběžnějšího fungování, ne jen nejlepšího dne. U kolísavé nemoci je důležité uvést četnost horších dnů a následky běžné zátěže.

Oblast	Co je vhodné v podkladech popsat?
Zátěž a zhoršení po zátěži	Po jaké aktivitě se stav zhorší, jak rychle a jak dlouho trvá zotavení.
Pravidelnost	Jaký konkrétní dopad mají zdravotní příznaky na schopnost udržovat pravidelný pracovní režim.
Poloha těla	Jak dlouho je možné sedět, stát, chodit nebo být mimo lůžko.
Kognice	Jak dlouho je možné číst, psát, soustředit se, komunikovat nebo pracovat s počítačem.
Dojíždění	Zda cesta sama spotřebuje kapacitu potřebnou pro práci.
Kolísání	Jak často jsou horší dny, co je spouští a co je běžný stav mimo nejlepší dny.
Pomoc druhé osoby	S čím je potřebná pomoc v domácnosti, při dopravě, hygieně, jídle nebo úředních věcech.

Doporučuje se projít obsah lékařské zprávy společně s ošetřujícím lékařem ještě během návštěvy. Pokud zpráva nepopisuje zdravotní stav dostatečně přesně nebo nezachycuje všechny podstatné obtíže, může to ovlivnit následné posouzení invalidity. U žádosti o invalidní důchod je proto důležité, aby lékařská dokumentace co nejvěrněji zachycovala rozsah obtíží i jejich dopad na každodenní fungování a pracovní schopnost.

Doklady k žádosti

Při žádosti se dokládají hlavně **doklady totožnosti a doklady potřebné pro posouzení doby důchodového pojištění**. Konkrétní seznam se může lišit podle životní situace.

Typ dokumentu	Kdy může být důležitý
Doklad totožnosti	Základní doklad při podání žádosti.
Studium nebo učení	Pokud má být započtena doba studia nebo je potřeba doložit průběh vzdělání.
Péče o děti nebo závislou osobu	Pokud může jít o náhradní dobu pojištění nebo důležitou životní okolnost.
Evidence na Úřadu práce ČR	Pokud je potřeba doložit dobu evidence nebo související dobu pojištění.
Chybějící zaměstnání nebo pojištění	Pokud některé období není v evidenci ČSSZ.
Zahraniční doby	Pokud osoba pracovala nebo žila v zahraničí a doba může být relevantní.
Účet pro výplatu	Pokud má být důchod vyplácen na účet.

Při podání žádosti se uvádí jméno a kontaktní údaje na ošetřujícího lékaře, který je následně osloven za účelem doplnění zdravotnické dokumentace. Součástí podkladů bývá zejména formulář „Lékařský nález pro posouzení zdravotního stavu ve věcech sociálního zabezpečení“. Ošetřujícím lékařem nemusí být praktický lékař. Měl by jím být lékař, který nejlépe zná zdravotní stav pacienta a má k dispozici relevantní lékařské zprávy a dokumentaci.

Profesní dotazník

Profesní dotazník je důležitý podklad pro posouzení pracovní schopnosti. Obsahuje informace o vzdělání, kvalifikaci, dosavadních zaměstnáních, pracovních nárocích a o tom, jak zdravotní stav omezuje práci.

Vyplňuje se u žádosti o invalidní důchod, u žádosti o změnu stupně invalidity a také při kontrolním přezkumu. **Pokud si jej posudkový lékař vyžádá, nejde o dobrovolnou formalitu.**

Nesplnění povinnosti může řízení zkomplikovat a v některých situacích může vést až k přerušení řízení nebo k zastavení výplaty.

Co v dotazníku popsat	Proč je to důležité
Skutečná náplň práce	Název profese často nestačí. Důležité jsou konkrétní nároky práce.
Pracovní tempo a pravidelnost	ME/CFS může omezovat hlavně udržitelnost výkonu, ne jen jednorázové splnění úkolu.
Dojíždění a přítomnost na pracovišti	Cesta může sama vyčerpat kapacitu potřebnou pro práci.
Kognitivní nároky	Čtení, psaní, rozhodování, práce s obrazovkou nebo komunikace mohou být významně omezené.
Možnost úprav práce	Je vhodné popsat, zda by pomohla práce z domova, kratší úvazek, pružný čas nebo odpočinek, a zda by to bylo reálně dostačující.

Profesní dotazník nemá působit jako životopis úspěchů. Má ukázat, jaké pracovní nároky jsou vzhledem ke zdravotnímu stavu reálně zvládnutelné a které už ne.

Co se děje po podání žádosti

Po podání žádosti následují dvě navazující fáze: posouzení zdravotního stavu a rozhodnutí o nároku na důchod. Nejprve probíhá posouzení zdravotního stavu, kdy Institut posuzování zdravotního stavu (IPZS) shromažďuje a hodnotí zdravotní dokumentaci, profesní dotazník a další podklady. Poté ČSSZ rozhoduje o nároku na invalidní důchod a o jeho výši.

Pokud nebyl doložen profesní dotazník ihned při podání žádosti, IPZS si jej zpravidla vyžádá prostřednictvím datové schránky či pošty. To samé platí i o vyžádání doplňujících informací od lékaře, který byl uveden v žádosti.

Řízení může trvat několik měsíců. Délka se může prodloužit, pokud chybí lékařské zprávy, čeká se na odborná vyšetření, ověřují se doby pojištění nebo jsou doklady ze zahraničí. Oficiální informace IPZS uvádějí lhůtu pro posudek zpravidla 45 kalendářních dnů s možností prodloužení o 30 dnů. ČSSZ uvádí zákonnou lhůtu 90 dnů pro vyřízení žádosti, pokud řízení neprodlužuje čekání na podklady.

Lhůta na vyřízení žádosti o invalidní důchod tedy zpravidla činí zhruba 135 dnů, u složitějších případů může být lhůta prodloužena až na 195 dnů.

Nepřítomnost osobního vyšetření sama o sobě neznamena chybu. Varovným signálem je spíše situace, kdy posudek nevysvětlí, z jakých zpráv vycházel, nevypovídá se s hlavními potížemi nebo neukáže, proč zvolil právě určitou srovnatelnou položku.

Souhrnný přehled procesu řešení žádosti

Fáze	Co se děje?	Na co dát pozor?
Zahájení řízení	ČSSZ přijme žádost a řeší údaje potřebné pro důchod.	Je potřeba doložit chybějící doklady, pokud si je úřad vyžádá.
Podklady pro posouzení	IPZS shromažďuje zdravotní dokumentaci a další podklady. Důležitý je profesní dotazník a zprávy lékařů.	Aktuální zprávy je vhodné dodat co nejdříve. Staré zprávy samy o sobě nemusí vystihnout současný stav.
Posouzení zdravotního stavu	IPZS posoudí dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav a pokles pracovní schopnosti.	Osobní vyšetření nemusí proběhnout vždy. Posouzení může být provedeno hlavně z dokumentace.
Posudek	IPZS vydá posudek o invaliditě. V něm je uvedeno, zda byla invalidita uznána a případně v jakém stupni.	Posudek není rozhodnutí o důchodu. Je to důležitý podklad. IPZS jej posílá posuzované osobě.
Rozhodnutí	ČSSZ rozhodne o nároku na invalidní důchod a jeho výši.	Rozhodnutí řeší i dobu pojištění. Proti rozhodnutí se podávají námitky.

Po dobu řízení je vhodné ukládat kopie všech podání, výzev, lékařských zpráv a doručených dokumentů. Přehledná složka výrazně usnadní námitky nebo další žádost.

Posudek a rozhodnutí

V souvislosti s žádostí obdrží žadatel minimálně 2 dokumenty – **posudek a rozhodnutí**.

Při čtení rozhodnutí je nutné oddělit tři otázky: zda byla uznána invalidita, jaký byl určen stupeň invalidity a zda byla splněna potřebná doba pojištění

Posudek o invaliditě zpracovává IPZS a popisuje posouzení zdravotního stavu, pokles pracovní schopnosti a případný stupeň invalidity. **Proti tomuto dokumentu nelze použít opravné prostředky, jako jsou námitky či správní žaloba, protože nejde o správní rozhodnutí.**

Rozhodnutí o invalidním důchodu zpracovává ČSSZ a říká, zda byl invalidní důchod přiznán, od kdy, v jakém stupni a v jaké výši, nebo proč přiznán nebyl. **Proti tomuto dokumentu lze podat námitky jako řádný opravný prostředek. Následně je možné podat také správní žalobu k soudu, pokud žadatel s výsledkem nesouhlasí.**

Zamítnutí žádosti nebo přiznání nižšího stupně invalidity neznamená, že další postup není možný. Nejdůležitější je zjistit, proč bylo rozhodnuto právě tak.

Situace	Možný další krok
Invalidita nebyla uznána	Zvážit námitky proti rozhodnutí. Zaměřit se na funkční dopady, které posudek pominul nebo podhodnotil.
Byl uznán nižší stupeň invalidity	Zvážit námitky. Vysvětlit, proč pokles pracovní schopnosti odpovídá vyššímu stupni.
Invalidita byla uznána, ale důchod nebyl přiznán kvůli době pojištění	Zkontrolovat osobní list důchodového pojištění, doložit chybějící doby, případně řešit zvláštní pravidla a výjimky.
Zdravotní stav se po rozhodnutí zhoršil	Podat žádost o změnu výše invalidního důchodu z důvodu změny stupně invalidity, případně novou žádost, pokud dříve důchod přiznán nebyl.

Námitky

Námitky jsou první řádný opravný prostředek proti rozhodnutí ČSSZ. Podávají se písemně.

Lhůta pro podání je 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Námitky lze podat u ČSSZ nebo prostřednictvím pracoviště sociálního zabezpečení. Možné jsou i elektronické způsoby podání, pokud splňují požadavky na elektronickou komunikaci.

V námitkách musí být uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřují, kdo je podává, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá a v čem je spatřována nesprávnost. U zdravotního posouzení je vhodné přiložit nové nebo aktuálnější lékařské zprávy.

Námitkové řízení je plný přezkum. To znamená, že se znovu hodnotí rozhodnutí a jeho podklady.

Co v námitkách pomáhá	Příklad u ME/CFS
Konkrétní nesouhlas s posudkem	Posudek uvádí schopnost lehké práce, ale neřeší zhoršení po kognitivní zátěži a nemožnost pravidelné docházky.
Doložené funkční dopady	Lékařská zpráva popisuje nutnost odpočinku vleže, ortostatickou intoleranci a zhoršení po běžné aktivitě.
Rozlišení diagnóz	ME/CFS je primární diagnóza, úzkostné obtíže jsou komorbidita a mají být posouzeny odděleně.
Doplnění chybějících dob pojištění	Doložení studia, péče, evidence na úřadu práce nebo chybějícího zaměstnání.
Srozumitelný časový vývoj	Popis, kdy nemoc začala, jak se zhoršovala a proč současný stav neumožňuje práci.

Námitka typu „s rozhodnutím se nesouhlasí“ obvykle nestačí. Silnější je námitka, která přesně ukazuje, která zpráva nebyla zohledněna, která obtíž chybí v posudku a proč výsledek neodpovídá reálné pracovní schopnosti.

Správní žaloba

Pokud osoba nesouhlasí ani s rozhodnutím o námitkách, může následovat soudní přezkum. Správní žaloba se podává ke krajskému soudu, v Praze k Městskému soudu v Praze. Lhůta je **2 měsíce od oznámení rozhodnutí o námitkách**.

Soud přezkouvává zákonnost rozhodnutí a správnost postupu a v případě rozhodnutí ve prospěch žalobce vrací původní rozhodnutí k přepracování. Ve věcech invalidity si soud často vyžádá posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí.

K žalobě je vhodné přiložit rozhodnutí, rozhodnutí o námitkách, posudky, důležité lékařské zprávy a stručné vysvětlení, v čem je rozhodnutí nesprávné. **Řízení ve věcech důchodového pojištění zpravidla nebývá spojeno se soudním poplatkem.**

Soudní žaloba musí být podána včas. Po uplynutí lhůty je cesta soudního přezkumu obvykle výrazně obtížnější nebo uzavřená. Při těžkém zdravotním stavu může být vhodné včas vyhledat právní pomoc nebo pomoc sociálního pracovníka.

Změna zdravotního stavu a kontrolní přezkum

I po vydání rozhodnutí může dojít k dalšímu zhoršení zdravotního stavu. Pak **může osoba s již přiznaným invalidním důchodem požádat o změnu výše invalidního důchodu** z důvodu změny stupně invalidity. **Pokud dříve důchod přiznán nebyl, může připadat v úvahu nová žádost**, zejména pokud existují nové lékařské podklady nebo změna zdravotního stavu.

Při žádosti kvůli zhoršení je vhodné výslovně uvést rozdíl oproti dřívějšímu stavu: menší denní kapacita, delší zotavení, častější zhoršení po zátěži, nová potřeba pomoci, zhoršení mobility, zhoršení kognice nebo nemožnost zvládat dříve tolerovanou práci.

Invalidita nemusí být vždy trvalá. U některých lidí je stanovena kontrolní lékařská prohlídka. Při kontrolním přezkumu se znovu hodnotí zdravotní stav a pracovní schopnost.

Výsledkem může být ponechání stejného stupně invalidity, zvýšení stupně, snížení stupně nebo závěr, že pokles pracovní schopnosti už neodpovídá invaliditě. Ke změně může dojít například při zlepšení zdravotního stavu, stabilizaci, adaptaci na postižení nebo při jiném posudkovém vyhodnocení.

I posudek s trvalou platností nemusí znamenat, že se zdravotní stav už nikdy nebude přezkoumávat. Mimořádný přezkum může nastat, pokud se objeví posudkově významné nové skutečnosti nebo pokud osoba podá novou žádost kvůli změně zdravotního stavu.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page, providing a guide for handwriting or typing. There are no margins, text, or other markings on the page.

Neúnavní - Nadační fond

@neunavni

@neunavni

www.neunavni.cz